

Віра ПАЛАМАР

РИНОК НАТУРАЛЬНИХ ШКІР В УКРАЇНІ

Проаналізовано стан ринку натуральних шкір в Україні, проведено порівняння й узагальнення статистичної інформації щодо нього, сформульовано низку ключових тенденцій його розвитку.

Ключові слова: шкіряна промисловість, виробництво шкіри, зовнішньо-економічні показники, імпорт, експорт, натуральна шкіра.

Паламарь В. Рынок натуральных кож в Украине. Проанализировано состояние рынка натуральных кож в Украине, проведено сравнение и обобщение статистической информации относительно него, сформулирован ряд ключевых тенденций его развития.

Ключевые слова: кожевенная промышленность, производство кожи, внешнеэкономические показатели, импорт, экспорт, натуральная кожа.

Постановка проблеми. У нових геополітичних умовах розвинені країни приділяють особливу увагу розвитку легкої промисловості, розглядають її як пріоритетну й надають істотну державну підтримку. Адже легка промисловість тісно пов'язана з багатьма суміжними галузями, сприяє розвитку сільського господарства, хімічної та машинобудівної промисловості, чим підвищує економічну й стратегічну безпеку будь-якої держави.

Аналіз останніх досліджень стану ринку легкої промисловості України виявив необхідність підтримки його з боку держави у вигляді відповідних стратегічних програм розвитку галузі [1].

Шкіряна галузь займає провідне місце в структурі вітчизняної легкої промисловості. Вона забезпечує сировинними матеріалами взуттєву, одягову, галантерейну, меблеву та інші підгалузі. Центрами шкіряного виробництва в Україні є Київ, Львів, Вознесенськ, Бердичів, Васильків, Житомир, Миколаїв, Харків. Усього в Україні діє понад 25 шкіряних заводів з різним рівнем потужностей: від 20 до 200 млн дм² на рік готових шкір. На сьогодні шкіряне виробництво забезпечується сировиною через м'ясну промисловість і приватний сектор. Найрозповсюдженим видом шкіряної сировини в Україні є шкури великої рогатої худоби (ВРХ), свиней, коней, овець. Підтримка галузі на державному рівні створює умови для безперервного забезпечення шкіряною сировиною виробництв і стабільний випуск шкір різного цільового призначення [2].

Мета роботи – аналіз зовнішньоекономічних показників шкіряної галузі легкої промисловості та формулювання ключових тенденцій розвитку ринку натуральних шкір в Україні.

Матеріали та методи. Об'єкт дослідження – ринок натуральних шкір в Україні. Для роботи використано методи аналізу й синтезу, порівняння та узагальнення. Основою досліджень слугували статистичні дані Державної служби статистики України [3]: індекси промислової продукції за видами діяльності, обсяг реалізованої промислової продукції (текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів), а також дані митної статистики Державної фіскальної служби України [4], а саме – показники зовнішньої торгівлі України шкірою, що оброблена після дублення, шкірою із шкур великої рогатої худоби або кінських.

Результати дослідження. Найбільша частка випуску шкір підприємствами України (90 %) – це шкіри для верху взуття, що дає змогу забезпечувати натуральною сировиною понад 1500 взуттєвих фабрик України [1].

Основні центри виробництва вітчизняного взуття – це Харків, Дніпро, Львів, Бровари, Хмельницький. Характерним є те, що кожне із цих підприємств спеціалізується на випуску взуття відповідної статевої категорії, вартості та видової ознаки. Харківська фабрика виробляє взуття чоловіче – середньої й нижче середньої цінової категорії, в меншому обсязі – жіноче взуття. Дніпровська та Львівська – спеціалізуються на виготовленні жіночого взуття середнього класу. У Броварах виробляється переважно чоловіче взуття [5].

В умовах посилення глобальної конкуренції та транснаціоналізації, поряд із втратою значної частки внутрішніх і зовнішніх ринків загострюється проблема відновлення діяльності національних товаровиробників, зокрема виробництва шкіри та взуття. На сьогодні одним із найважливіших завдань держави є регулювання розвитку промислового виробництва й внутрішнього ринку продукції легкої промисловості [1].

Аналіз виробничих і зовнішньоекономічних показників вітчизняної промисловості в цілому й підгалузей легкої промисловості зокрема протягом 2013–2017 рр. засвідчив нестабільні тенденції розвитку (*табл. 1*) [3].

Протягом 2013–2015 рр. спостерігалось поступове падіння індексів продукції промисловості України в цілому й легкої промисловості зокрема. Водночас, якщо в текстильному виробництві й виробництві одягу в 2014 р. зафіксовано зростання індексів промислової продукції на 6.8–10.5 % порівняно з попереднім періодом, то у виробництві шкір і виробів із них характерним було їх зниження на 8.7 %. Із 2016 р. почалося поступове зростання індексів продукції текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри та виробів із неї на 10.2 %. Водночас виробництво взуття зросло на 17.6 %, шкіри й хутра – на 18.3 %.

Таблиця 1

Індекси промислової продукції за видами діяльності в 2013–2016 рр. [3]

Код за КВЕД-2010	Вид діяльності	2013	2014	2015	2016
V+C+D	Промисловість	95.7	89.9	87.0	102.8
C	Переробна промисловість	92.7	90.7	87.4	104.3
13–15	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	94.1	98.6	92.0	102.2
13	Текстильне виробництво	93.4	103.9	96.8	104.9
14	Виробництво одягу	95.2	102.0	92.1	101.0
15	Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	92.7	84.0	84.5	101.5
15.1	Дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра	113.2	81.4	82.7	98.5
15.11	Дублення шкір і оздоблення шкіри; вичинка та фарбування хутра	115.4	77.5	75.4	93.7
15.2	Виробництво взуття	82.6	85.7	85.7	103.3

За січень – серпень 2017 р. (рис. 1) найстабільніший рівень індексів промислової продукції зафіксовано у виробництві одягу – 103.1–105.1 % [3]. Для виробництва шкіри характерним було різке падіння індексу продукції з 127 до 110.6 % у січні – лютому, що пов'язано із сезонним впливом на постачання шкіряної сировини та замовленнями взуттєвиків після випуску зимових видів взуття.

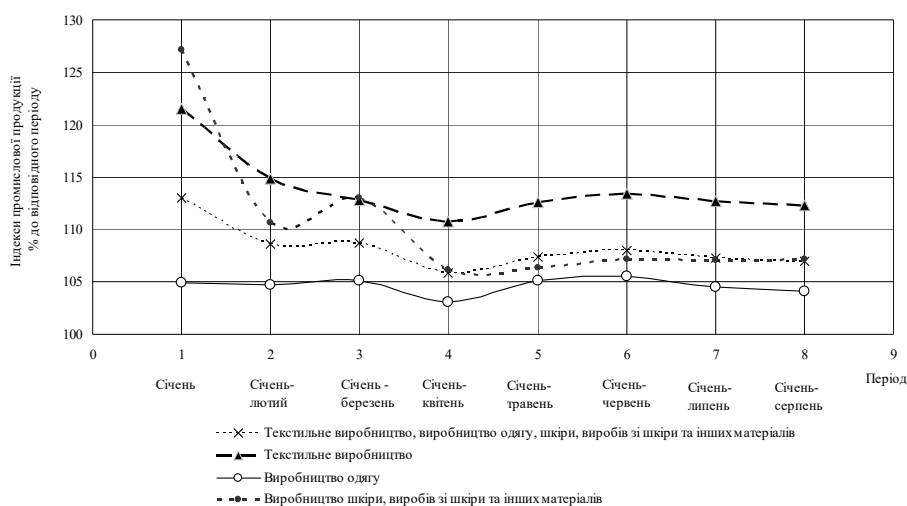

Рис. 1. Індекси продукції легкої промисловості в 2017 р. [3]

Із квітня 2017 р. зафіксовано стабільне виробництво шкіри, що підтверджується рівнем індексів продукції в межах 106.1–107.2 %. Ситуація є цілком прогнозованою для літнього періоду з подальшою активізацією постачання натуральних шкір для виробництва вже зимового взуття, починаючи з вересня місяця.

Сезонну залежність виробництва всіх видів продукції легкої промисловості представлено на *рис. 2* за результатами помісячної роботи підприємств України в 2016 р. [3].

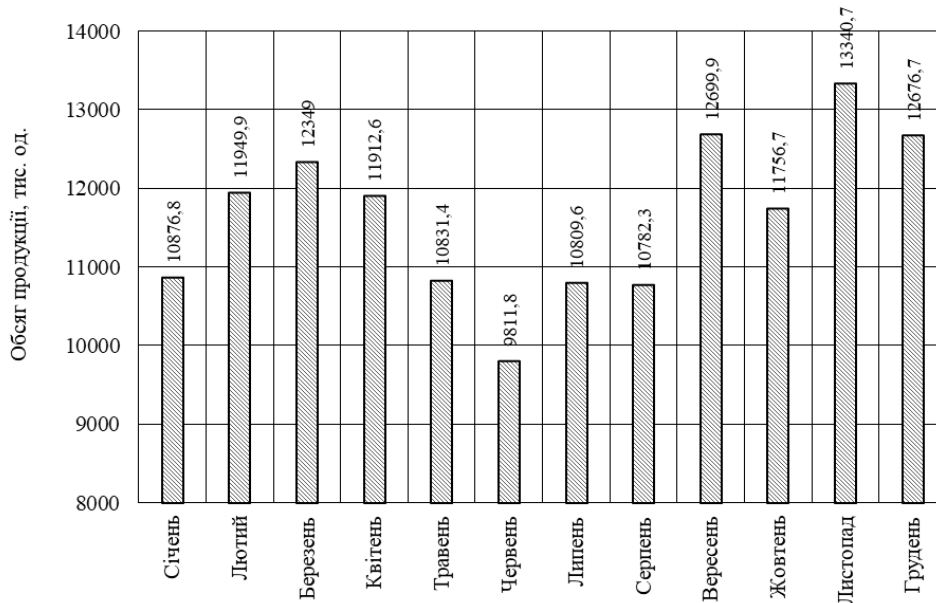

Рис. 2. Виробництво продукції легкої промисловості у 2016 р.

Найбільш активними періодами виробництва є лютий – квітень і вересень – грудень. На цей час припадає щомісячний випуск продукції легкої промисловості в середньому на рівні 12070.5 тис. од. для весняних місяців і 12618.5 тис. од. для осінньо-зимових [3]. Така динаміка виробництва пов'язана з потребами споживачів і їх купівельною спроможністю. Продукція легкої промисловості користується найбільшим попитом перед початком шкільного навчального року, підготовкою до осінньо-зимового періоду й за потреби у ширшому асортименті одягу та взуття у зв'язку з кліматичними умовами в Україні – зміною температур і збільшенням опадів у вигляді дощу та снігу.

Доказом суттєвого впливу споживчої активності на виробництво товарів легкої промисловості є дані про обсяги реалізованої промислової продукції за 2012–2016 рр. (*табл. 2*). Зниження виробництва в 2013–2014 рр. (див. *табл. 1*) частково обумовлено зниженням купівельної активності, що підтверджено рівнем обсягів реалізації в 2012–2013 рр. Із 2014 р. почалася поступова активізація реалізації

товарів легкої промисловості. Якщо обсяги продажів зазначених товарів у 2014 р. зросли на 16.5 % порівняно з попереднім роком, то в 2015–2016 рр. – на 33.8 і 13.2 % відповідно порівняно з 2014 р. й на 44.8 і 52 % відповідно порівняно з 2013 р. [3].

Таблиця 2

**Обсяг реалізованої промислової продукції
(текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри,
виробів зі шкіри та інших матеріалів) у 2012–2016 рр.**

Обсяг	Код за КВЕД-2010	2012	2013	2014	2015	2016
Млн грн	13+14+15	9763.6	9606.0	11510.0	17384.4	20020.0
% до підсумку		0.7	0.7	0.8	1.0	0.9

Дані табл. 3 свідчать, що виробництво шкіри та виробів із неї займало частку в 23.6 % у загальному обсязі реалізованої продукції легкої промисловості й становило 2574.4 млн грн за січень – липень 2017 р. [3].

Таблиця 3

Обсяг реалізованої промислової продукції у січні – липні 2017 р. [3]

Вид діяльності	Код за КВЕД-2010	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу		Обсяг експорту вітчизняної продукції	
		млн грн	% до реалізованої продукції	млн грн	% до реалізованої продукції
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	13–15	10905.1	0.9	4870.3	44.7
Текстильне виробництво	13	3901.8	0.3	1268.7	32.5
Виробництво одягу	14	4428.9	0.4	2186.8	49.4
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	15	2574.4	0.2	1414.8	55.0
Дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра	15.1	1143.1	0.1	806.1	70.5
Дублення шкір і оздоблення шкіри; вичинка та фарбування хутра	15.11	529.2	0.0	258.6	48.9
Виробництво взуття	15.2	1431.3	0.1	608.7	42.5

Водночас треба звернути увагу на те, що обсяг експорту шкіри та виробів із неї становить 55 %. Із України екпортується 70.5 % продукції шкіряного виробництва (дублені шкіри і оздоблені шкіри; дорожні вироби, сумки, лимарно-сідельні вироби; вичинене та фарбоване хутро), 48.9 % взуття, що суттєво перевищує експорт інших товарів легкої промисловості.

Через особливості внутрішньої економічної політики в Україні підприємства легкої промисловості змушені здійснювати схеми роботи з іноземними замовниками на умовах обробки давальницької сировини, що впливає на обсяги реалізації продукції в межах України.

Аналіз зовнішньоекономічної діяльності [4] підприємств шкіряної галузі вказує на експортоорієнтовану політику, хоча треба зазначити її нестабільну динаміку. Упродовж 2012–2016 рр. експортна динаміка за позицією 4104 УКТЗЕД була негативною. У 2016 р. Україною експортовано 11 457.0 т дублених шкір із шкур ВРХ (шкіряний напівфабрикат), що на 24.75 % менше, ніж у 2012 р. Імпортування дублених шкір в Україну також зменшилося, зокрема різкі спади імпорту відбулися в 2014–2015 рр. У 2014 р. в Україну завезено 361.2 т таких шкір, що становило лише 23.1 % відносно 2012 р. У 2015 р. імпорт дублених шкір зріс порівняно з минулорічним періодом до 476.0 т (30.5 % щодо 2012 р.), у 2016 р. – до 1104 т (70.7 % відносно 2012 р.).

Експорт дублених шкір з України традиційно більший, ніж їх імпорт (рис. 3) [4]. Однак, якщо в 2012 р. експорт перевищував імпорт майже в 9.8 раза, то в 2014 р. – в 46 разів, а за 2016 р. він скоротився і перевищив імпорт лише в 10.4 раза.

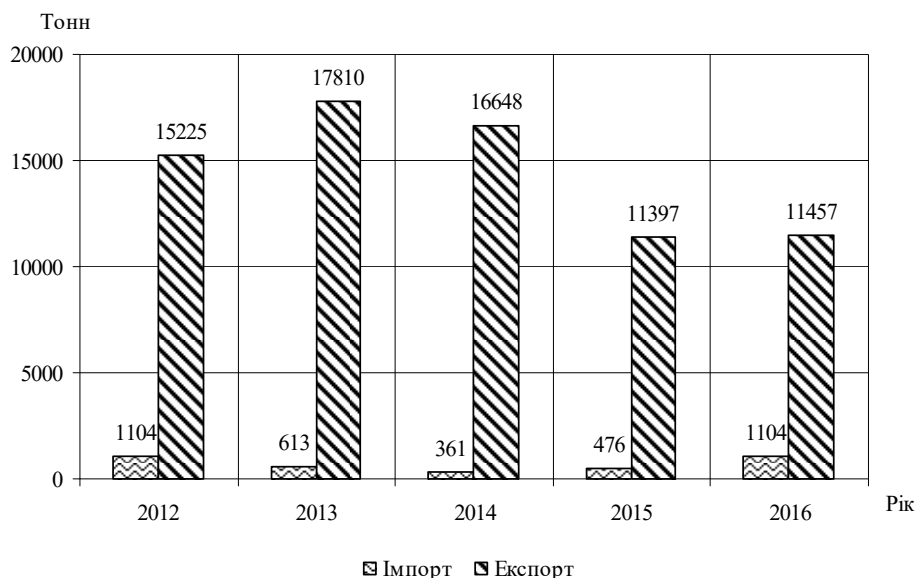

Рис. 3. Динаміка експорту та імпорту дубленої шкіри з ВРХ (код 4104)

Основними країнами-контрагентами України, до яких експортували дублені шкіри із шкур ВРХ чи кінські без обробки (код 4104) у 2013–2016 рр. і в січні – серпні 2017 р., були Італія, Польща та Іспанія. За січень – серпень 2017 р. експорт до Італії становив 69.7 %, Польщі – 19.3, Іспанії – 4.6, до інших країн – 6.4 % [4].

Останніми роками спостерігається зниження середньої експортної ціни дублених шкір (код 4104) (рис. 4). Так, у 2012 р. ціна становила 4.27 дол. США за кг, у 2016 р. – 2.47, а в 2017 р. – 2.21 дол. США за кг.

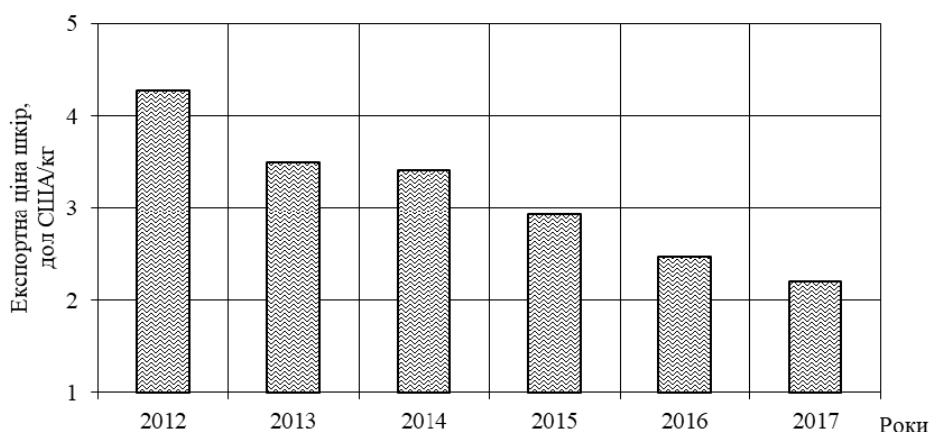

Рис. 4. Динаміка експортної вартості дубленої шкіри із шкур ВРХ і кінських без обробки (код 4104) [4]

Така тенденція негативно впливає на стан вітчизняної шкіряної галузі й обмежує можливості її ефективного розвитку (враховуючи те, що вартість 1 м^2 готової шкіри становить 25–30 дол. США і суттєво вища за вартість 1 кг дубленого напівфабрикату – 2.21 дол. США в 2017 р.). Втрати маси дубленого напівфабрикату при виробництві 1 м^2 становлять 2–3 кг. Із урахуванням вартості хімічних матеріалів для оздоблення напівфабрикату та отримання шкіри український виробник втрачає на реалізації 1 м^2 шкіри майже 50 % вартості.

У сумарному обсязі імпорту й експорту шкіри (табл. 4), що оброблена після дублення із шкур ВРХ або кінських (код 4107), перевищує імпорт [4].

У 2012–2016 рр. відбулося зростання експорту й імпорту шкіри, обробленої після дублення, шкіри із шкур ВРХ або кінських (код 4107). Зазначимо, що імпорт кількісно перевищує експорт. Однак у 2012 р. це перевищення було більше ніж в 7.2 раза, а в 2016 р. – в 4.8 раза (рис. 5).

Таблиця 4

Зовнішня торгівля України за товарними групами (код 4107)

Рік	Імпорт		Експорт	
	вага нетто, т	питома вага, %	вага нетто, т	питома вага, %
2012	5028	0.10	700	0.03
2013	4740	0.12	828	0.04
2014	4809	0.19	807	0.05
2015	4629	0.25	849	0.07
2016	5375	0.30	1111	0.09
01.01.2017 – 31.08.2017	3974	0.29	1029	0.11

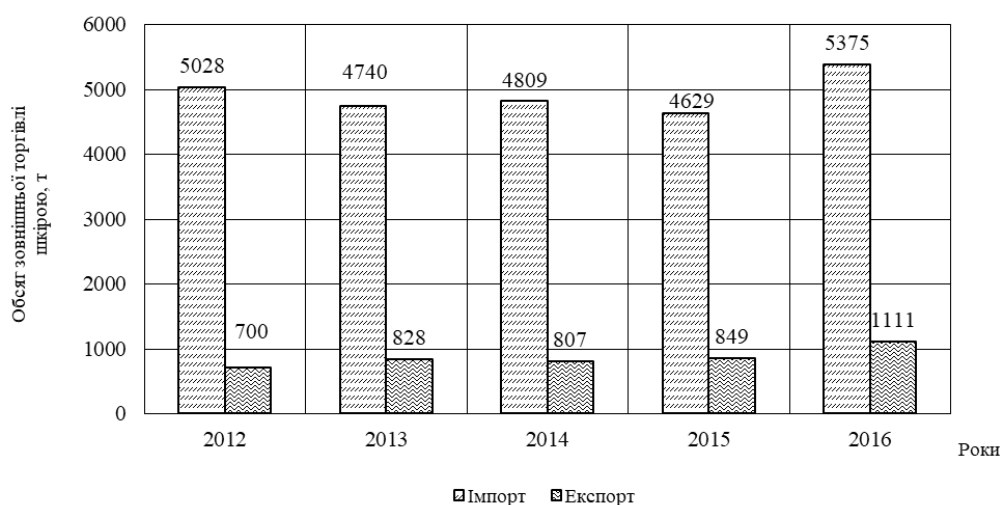

Рис. 5. Динаміка зовнішньої торгівлі України шкірою, обробленою після дублення з ВРХ або кінських (код 4107) [4]

У 2017 р. найбільшими імпортерами до України шкіри, обробленої після дублення (код 4107) (рис. 6), є Польща та Італія. Окремо можна виділити також Південну Африку.

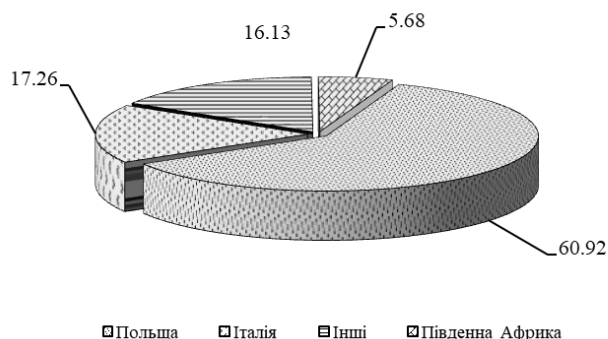

Рис. 6. Географічна структура імпорту шкіри, обробленої після дублення (код 4107), у 2017 р., % [4]

Географія експортування з України шкіри, обробленої після дублення (код 4107) [4], у 2012–2017 рр. зазнала суттєвих змін. Зокрема, найбільше постачання шкіри цієї групи в 2012 р. здійснено до Польщі – 65.4 %, Білорусі – 18.1, РФ – 10.8, в інші країни – 5.7 %. У 2016 р. експорт до Польщі вже становив майже 89 %, Італії – 5.8, РФ – 1.0, в інші країни – 4.2 %. Зазначимо: експортування до європейських країн відбувається на умовах переробки давальницької сировини, що стримує розвиток вітчизняної шкіряної галузі.

Висновки. Виробництво шкіри є пріоритетним напрямом розвитку промисловості України. Значні обсяги експорту вказують на конкурентоспроможний рівень натуральних шкір українського виробництва. Водночас у нових геополітичних умовах Україні доцільно приділяти більше уваги розвитку легкої промисловості, зокрема виготовленню шкіряних матеріалів, і надавати державну підтримку, як-от відповідні стратегічні програми щодо розвитку шкіряної галузі та зменшення її експортоорієнтованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ізовіт Т., Науменко І.* Тенденції розвитку українського ринку виробництва шкіри. Легка пром-сть. 2015. № 4. С. 2–4.
2. Деякі питання переробки товарів за межами митної території України та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 трав. 2012 р. № 461 : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 груд. 2013 р. № 879. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/879-2013-%D0%BF>.
3. *Офіційний сайт Державної служби статистики України /* Статистична інформація. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. *Офіційний сайт Державної фіскальної служби України /* Митна статистика. URL : <http://sfs.gov.ua/ms>.
5. *Бородина О.* На ринку України існує дуже жорстка, недобросовісна конкуренція контрабандного імпорту. URL : <http://www.rbc.ua/ukr/interview/show/aleksandr-borodynya-na-rynke-ukrainy-sushchestvuet-ochen-09102012141000>.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2017.

Palamar V. Genuine leather market in Ukraine.

Background. Based on the statistical data of the State Statistics Service of Ukraine and customs statistics of State Fiscal Service of Ukraine, one can analyze the trends in the development of natural leather market in Ukraine and identify the key trends. Future conclusions of such analysis can potentially serve as a basis for optimization of processes in this market. The support of the industry on the government level enables unimpeded supply of raw leather materials and consistent production of leather products.

The aim of this paper is to analyze external economic indicators in the leather sector of the light industry and identify the key trends in the development of the natural leather market in Ukraine.

Material and methods. Natural leather market in Ukraine was an object of the study. The study used methods of synthesis and analysis, comparison and generalization. Statistical data of the State Statistics Service of Ukraine served as a basis for this research: data on industrial products, the volume of sold industrial goods (textile, garment and leather industries, goods made of leather and other materials), and the customs data of State Fiscal Service of Ukraine, in particular indices of Ukraine's external trade of processed leather and leather made of skins of cattle or horses.

Results. Some key trends in the leather market of Ukraine have been identified based on the data retrieved after the analysis, comparison and summarizing of the statistical data of the State Statistics Service of Ukraine and customs statistics of State Fiscal Service of Ukraine. The analysis of external economic activity of the leather sector enterprises suggests that there is an export-oriented policy in place, but its dynamics has been inconsistent over the past five years. This tendency has a negative impact on the state of leather production in Ukraine and limits the potential of effective development of this industry.

Conclusion. Leather production is a high priority area of Ukrainian industry. Considerable volume of leather export suggests that the natural leather produced in Ukraine is competitive on the market. Taking into account new geopolitical circumstances, it is reasonable for Ukraine to pay sufficient attention to the light industry, and among other measures, to leather materials production and provide state support in a form of relevant strategic programs to advance leather industry and decrease its orientation on export.

Keywords: Leather industry, leather production, external economic indexes, import, export, natural leather

REFERENCES

1. *Izovit T., Naumenko I.* Tendencii' rozvytku ukrai'ns'kogo rynku vyrob-nyctva shkiry. *Legka prom-st'*. 2015. № 4. S. 2—4.
2. *Dejaki* pytannja pererobky tovariv za mezhamy mytnoi' terytorii' Ukrai'ny ta vnesennja zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 21 trav. 2012 r. № 461 : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 4 grud. 2013 r. № 879. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/879-2013-%D0%BF>.
3. *Oficijnyj* sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny / Statystychna informacija. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. *Oficijnyj* sajt Derzhavnoi' fiskal'noi' sluzhby Ukrai'ny / Mytna statystyka. URL : <http://sfs.gov.ua/ms>.
5. *Borodynja O.* Na rynku Ukrai'ny isnuje duzhe zhorstka, nedobrosovisna konkurencija kontrabandnogo importu. URL : <http://www.rbc.ua/ukr/interview/show/aleksandr-borodynya-na-rynke-ukrainy-sushchestvuet-ochen-09102012141000>.